

Sygn. akt I CSK 354/12

POSTANOWIENIE

Dnia 21 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Iwona Koper

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Spółki
z o.o. w R.

przy uczestnictwie E. J. i Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta R.

o zasiedzenie służebności gruntowej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 21 lutego 2013 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w R.

z dnia 2 grudnia 2011 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w R. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 7 grudnia 2010 r., uwzględniając wniosek Miejskiego Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, będącego użytkownikiem wieczystym działki nr 101 w obrębie 214 o powierzchni 0.1677 ha, położonej w R., zbudowanej budynkiem hydroforni stanowiącej odrębną nieruchomość, stwierdził, że każdorazowy użytkownik wieczysty opisanej działki i właściciel posadowionego na niej hydroforni nabył przez zasiedzenie z dniem 1 września 1985 r. służebność gruntową na nieruchomości uczestniczki postępowania E. J., stanowiącej działkę oznaczona numerem 398 o powierzchni 8,39 arów w obrębie 214, położonej w R., polegającą na przeprowadzeniu przez nieruchomość obciążoną magistrali wodociągowej z rur stalowych \varnothing 1000 mm i zapewnieniu każdorazowemu użytkownikowi wieczystemu nieruchomości władnącej prawa korzystania z tej magistrali.

Sąd ten ustalił, że Urząd Miejski w R. Wydział Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska decyzją z dnia 24 lipca 1975 r., wydaną na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (tekst jedn.: Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64; dalej: „ustawa wywłaszczeniowa z 1958 r.”), zezwolił poprzednikowi prawnemu wnioskodawczyni - Okręgowej Dyrekcji Inwestycji Miejskich w R. - na wykonanie robót związanych z budową i rozbudową wodociągów miasta R., których trasa przebiega m.in. przez działkę oznaczoną obecnie numerem 398, stanowiącą własność uczestniczki postępowania E. J. Przy pomocy magistrali wodociągowej wykonanej na podstawie tego zezwolenia wnioskodawczyni, będąca użytkownikiem wieczystym działki nr 101 oraz właścicielem wybudowanej na niej hydroforni, wypełnia obowiązki nałożone na nią ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. Nr 72, poz. 747 z późn. zm.), korzystając z działki nr 398 w zakresie odpowiadającym treści służebności gruntowej (art. 292 k.c.). Taki stan rzeczy, przy uwzględnieniu posiadania przedmiotowej służebności przez poprzedników wnioskodawczyni od 1 września 1975 r., pozwala uznać ją

z posiadacza służebności w dobrej wierze i stwierdzić nabycie tego prawa przez zasiedzenie z upływem dziesięcioletniego terminu, tj. z dniem 1 września 1985 r.

Sąd Okręgowy, na skutek apelacji uczestniczki E. J., postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że oddalił wniosek i orzekł o kosztach postępowania za obie instancję.

Sąd Okręgowy uznał, że określona przez Sąd pierwszej data objęcia w posiadania służebności (1 września 1975 r.), związana z przystąpieniem do wykonania robót wynikających z decyzji z dnia 24 lipca 1975 r., zezwalającej na rozbudowę wodociągu, odnosi się jedynie do wymienionego w niej podmiotu, wnioskodawczyni nie wykazała zaś, aby Okręgowa Dyrekcja Inwestycji Miejskich w R. była jej poprzednikiem prawnym; poprzednikiem tym było Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w R.

Sąd Okręgowy wskazał, że Okręgowa Dyrekcja Inwestycji Miejskich w R. uzyskała posiadanie służebności w złej wierze, gdyż decyzja z dnia 24 sierpnia 1975 r. nie ograniczyła prawa własności uczestniczki E. J. w sposób trwały, lecz jedynie zezwalała na wykonanie robót związanych z budową i rozbudową wodociągu. Okoliczność ta wyłącza możliwość przypisaniu dobrej wiary również Miejskiemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji w R., które objęło służebność w posiadanie w lipcu 1980 r. Nie upłynął zatem trzydziestoletni termin wymagany do zasiedzenia, gdyż uczestniczka E. J. w dniu 20 maja 2005 r. złożyła w Sądzie Rejonowym w R. wniosek o zavezwanie do próby ugodowej w sprawie o nakazanie wnioskodawczyni usunięcia magistrali wodociągowej z działki nr 398.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), wnioskodawczyni zarzuciła błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie:

- art. 176 § 1 w związku z art. 292 k.c. przez przyjęcie, że do okresu posiadania służebności wnioskodawczyni nie podlega zaliczeniu okres posiadania przez jej poprzedników (od 1 września 1975 r. do 1 lipca 1980 r.);
- art. 292 w związku z art. 176 § 1 k.c. przez uznanie, że wnioskodawczyni był posiadaczem samoistnym w złej wierze i nie mogła skutecznie zasiedzieć służebności przed upływem trzydziestoletniego terminu zasiedzenia;

- art. 172 § 1 w związku z art. 292 i art. 7 k.c. przez przyjęcie, że poprzednik wnioskodawczyni wszedł w posiadanie służebności – na podstawie decyzji administracyjnej - w złej wierze;

- art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (dalej: „ustawa z dnia 12 marca 1958 r.”) związku z art. 292 i art. 172 § 1 k.c. przez przyjęcie, że budowa urządzeń przesyłowych w oparciu o decyzję administracyjną nie uzasadnia przyjęcia dobrej wiary wnioskodawczyni jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Powołując się na tak ujętą podstawę kasacyjną wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sadowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie.

Z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego wynika, że u podstaw zaskarżonego rozstrzygnięcia legła odmienna ocena prawna ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Rejonowy. Z ustaleń tych, zaaprobowanych przez Sąd Okręgowy, wynika, że Okręgowa Dyrekcja Inwestycji Miejskiej w R. weszła w posiadanie służebności gruntowej objętej wnioskiem, odpowiadającej treści obecnej służebności przesyłu, w dniu 1 września 1975 r., legitymując się decyzją wydaną na podstawie art. 35 ustawy wywłaszczeniowej z 1958 r. Wybudowana na podstawie tej decyzji przez wymienionego inwestora magistrala wodociągowa została przekazana w dniu 1 lipca 1980 r. na własność Miejskiemu Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji, którego majątek przejęła - powstała w 2003 r. – spółka będąca wnioskodawczynią w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy wskazał, że w konkretnym stanie faktycznym doliczenie posiadania Okręgowej Dyrekcji Inwestycji Miejskich nie wchodzi w rachubę z uwagi na to, iż wnioskodawczyni nie wykazała, że jest następcą prawnym tego posiadacza. Konstatacja ta, sprzeczna z oceną Sądu Rejonowego, nie została jednak wsparta żadną argumentacją. Niezależnie od tego należy zauważyć, że art. 176 § 1 k.c. nie wymaga, aby poprzedni posiadacz był poprzednikiem prawnym obecnego posiadacza; przesłankę zastosowania tego przepisu stanowi

stwierdzenie, że podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Odmierna ocena Sądu Okręgowego, abstrahująca od tej okoliczności, była zatem wynikiem błędnej wykładni art. 176 § 1 k.c., mającego – z mocy art. 292 k.c. - odpowiednie zastosowanie do zasiedzenia nieruchomości gruntowej. Zarzut naruszenia tego przepisu okazał się zatem uzasadniony.

Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że dobra wiara posiadacza podlega ocenie według stanu z chwili uzyskania posiadania. Uznał również, że razie przeniesienia posiadania, obecnego posiadacza można traktować jako posiadacza w dobrej wierze wtedy, jeżeli taki przymiot przysługiwał poprzednikowi. Wychodząc z tych - prawidłowych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 616/03, niepubl.) - założeń, przyjął, że poprzednik wnioskodawczynie, którego czas posiadania może ona doliczyć do okresu swojego posiadania (Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji), objął służebność gruntową w posiadanie w złej wierze, co wynika z treści decyzji z dnia 24 czerwca 1975 r. zezwalającej na rozbudowę wodociągów miasta R. m.in. na nieruchomości uczestniczki E.J. Konstatacja ta wskazuje na niekonsekwencję w rozumowaniu Sądu Okręgowego, który podkreślił, że adresatem wzmiankowanej decyzji była Okręgowa Dyrekcja Inwestycji Miejskich, niebędąca – według oceny przyjętej za podstawę zaskarżonego postanowienia - „poprzednim posiadaczem” w rozumieniu art. 176 k.c. W świetle tego zapatrywania, wymieniona decyzja nie powinna mieć rozstrzygającego znaczenia dla oceny dobrej lub złej wiary wnioskodawczynie. Oczywiście miałyby ona takie znaczenie w razie uznania, że czas posiadania wskazanego w niej inwestora może zostać doliczony do czasu posiadania wnioskodawczynie. Ta ostatnie kwestia, jak już była o tym mowa, wymaga jednak ponownego rozważenia przez Sąd Okręgowy. Tym niemniej należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd, aprobowany przez skład orzekający, zgodnie z którym objęcie przez przedsiębiorstwo przesyłowe cudzej nieruchomości w posiadanie na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy wywłaszczeniowej z dnia 12 marca 1958 r., w celu budowy urządzeń przesyłowych, uzasadnia przyjęcie dobrej wiary tego przedsiębiorstwa jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (zob. postanowienie z dnia 17 grudnia 2008 r. , I CSK 171/08, OSNC 2010, nr 1,

poz. 15 i powołane tam orzecznictwo). Sąd Okręgowy nie dostrzegł skutków ocenianej decyzji, wynikających z treści art. 35 ust. 2 wymienionej regulacji. W konsekwencji, bez uzasadnionej podstawy, wyraził zapatrywanie przeciwne, co nie pozwala skutecznie odeprzeć pozostałych podniesionych w skardze kasacyjnej zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.